

ภาวะตัวเหลืองในทารกแรกเกิด

ความหมาย

“ภาวะตัวเหลือง” เป็นปัญหาที่พบบ่อยมากที่สุดในการกแรกเกิด
เกิดจากมีสารสีเหลืองที่เรียกว่า “บิลิรูบิน” ในเลือดสูงกว่าปกติ

บิลิรูบินนี้เกิดจากการสลายตัวของเม็ดเลือดแดง ซึ่งเกิดขึ้น
ตลอดเวลาในร่างกายคนปกติ บิลิรูบินในเลือดจะผ่านกระบวนการ
เปลี่ยนแปลงที่ตับให้อยู่ในรูปที่ละลายน้ำมากขึ้นและถูกกำจัดออกจากร่างกาย
ทางปัสสาวะและอุจจาระ

เนื่องจากทารกมีจำนวนเม็ดเลือดแดงมากกว่าผู้ใหญ่ และการทำงานของ
ตับยังไม่เจริญเต็มที่ จึงพบว่าประมาณร้อยละ 50-60 ของทารกปกติจะ
มีอาการตัวเหลืองได้ประมาณวันที่ 3-5 หลังเกิด

ในการกบบางคนมีอาการตัวเหลืองผิดปกติ เช่น ตัวเหลืองในวันแรก หรือตัวเหลืองมากกว่าธรรมดา จำเป็นต้องหาสาเหตุและให้การรักษา เพราะหากบิลิรูบินในเลือดสูงมาก บิลิรูบินจะเข้าไปสะสมอยู่ในเนื้อเยื่อสมอง และก่อให้เกิดความผิดปกติทางระบบประสาท เมื่อสีเหลืองย้อมติดเนื้อสมองแล้ว จะทำให้เกิดอาการทางสมอง เช่น ตัวเกร็ง ชัก ปฏิกิริยาอ่อน เป็นต้น ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้แม้ว่าจะลดระดับของบิลิรูบินจนเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว

ในรายที่สงสัยว่าทารกจะตัวเหลืองมากกว่าธรรมดา จำเป็นต้องเจาะเลือดเพื่อตรวจหาระดับบิลิรูบินในเลือดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการรักษาต่อไป

สาเหตุสำคัญ ที่ทำให้ทารกตัวเหลืองมากกว่าปกติ

- หมู่เลือดของมารดาและทารกไม่เข้ากัน โดยเฉพาะมารดาเลือดกลุ่ม O และทารกเลือดกลุ่ม A หรือ B เป็นสาเหตุที่ทำให้ทารกตัวเหลืองได้เร็ว และเหลืองมากกว่าปกติ เนื่องจากการทำลายของเม็ดเลือดแดงมากกว่าธรรมดา
- เม็ดเลือดแดงผิดปกติ เช่น รูปร่างผิดปกติแต่กำเนิดหรือเอ็นไซม์ในเม็ดเลือดแดงบกพร่อง (G6PD) จะทำให้เม็ดเลือดแดงแตกง่ายกว่าธรรมดาได้
- มีเลือดออกตามี่ต่าง ๆ ในร่างกาย ทำให้จำนวนเม็ดเลือดแดงที่ต้องทำลายมีมากขึ้น
- ทารกที่เกิดก่อนกำหนด ยังมีการทำงานของตับไม่ดี มักจะมีตัวเหลืองมากกว่าทารกครบกำหนดเสมอ

- สาเหตุจากน้้านมแม่ เนื่องจากน้้านมแม่เฉพาะบางคน จะมีสารที่ต้านการทำงานของตับในการขับถ่ายสารสีเหลือง จะทำให้ทารกตัวเหลืองได้ แต่พบไม่บ่อยและทารกจะตัวเหลืองเมื่ออายุมากกว่า 10 วัน แตกต่างจากตัวเหลืองทั่วไปที่มักจะตัวเหลืองในสัปดาห์แรก ในรายที่เหลืองมาก อาจต้องงดนมแม่ชั่วคราว 1-2 วัน เพื่อให้หายเหลืองเร็วขึ้น ส่วนใหญ่สามารถกลับมาให้นมแม่ใหม่ได้
- จากการดูดนมแม่ เป็นสาเหตุของภาวะตัวเหลืองในทารกแรกเกิดที่พบได้บ่อย และพบในสัปดาห์แรกเนื่องจากน้้านมยังมีน้อย ทำให้ทารกขาดน้ำ พลังงาน และสารอาหาร ส่วนใหญ่มักไม่มีอันตราย และป้องกันโดยให้ทารกดูดนมมารดาได้บ่อย ๆ ในช่วงแรก
- สาเหตุอื่น ๆ เช่น การติดเชื้อ มารดาเป็นเบาหวาน ลำไส้อุดตัน ต่อมธัยรอยด์ทำงานน้อย และความผิดปกติต่าง ๆ ของการขับถ่ายสารสีเหลือง เป็นต้น

ปัจจุบันมีเครื่องมือวัดดัชนีความเหลืองจากความเข้มของสี
จากผิวหนังทารกได้ โดยมีผลใกล้เคียงกับในเลือด ทำให้การประเมิน
ภาวะตัวเหลือง แม่นยำขึ้นกว่าการใช้สายตา
จึงนำมาใช้คัดกรองทารกที่มีภาวะตัวเหลืองได้ดี
ทำให้ไม่จำเป็นต้องเจาะเลือดทารกทุกครั้ง
อย่างไรก็ตามถ้าทารกตัวเหลืองมาก
หรือไม่แน่ใจ ยังต้องใช้ผลการตรวจเลือดเสมอ
เพื่อเป็นข้อบ่งชี้ในการรักษา

การรักษา

- การส่องไฟ

หลักการคือใช้พลังงานจากแสงที่มีคลื่นความถี่ใกล้เคียงกับแสงสีฟ้าและสีเขียว ซึ่งจะเปลี่ยนสารสีเหลืองของบิลิรูบิน ให้ละลายน้ำได้ แล้วขับออกทางลำไส้และปัสสาวะ ในทางปฏิบัติอาจใช้หลอดไฟนีออนสีขาว สีน้ำเงิน หรือสีน้ำเงินพิเศษก็ได้ นอกจากนี้พลังงานแสงจากหลอดไฟ LED มักจะให้พลังงานได้มากกว่าหลอดนีออนทั่วไป และให้ความร้อนน้อย ปัจจุบันจึงมีผู้นิยมใช้มากขึ้น

วิธีการส่องไฟ คือการให้ผิวหนังทารกมีโอกาสดูดแสงมากที่สุด แต่ต้องปิดตา เพื่อไม่ให้แสงทำอันตรายต่อประสาทตาของทารกได้ ระหว่างที่ส่องไฟทารกอาจมีถ่ายเหลวเล็กน้อย มีผื่นตามผิวหนัง และสูญเสียน้ำเพิ่มขึ้น ทารกจึงมักจะดื่มนมเพิ่มขึ้นเองเพื่อป้องกันการขาดน้ำ

การรักษา

- การเปลี่ยนถ่ายเลือด

เป็นวิธีที่ลดสารสีเหลืองลงได้ทันที เพราะสารสีเหลืองที่อยู่ในเลือดจะลดลงทันทีภายหลังการเปลี่ยนถ่ายเลือด แต่เนื่องจากสารสีเหลืองมีอยู่ในส่วนอื่นๆ ของร่างกายด้วย ร่างกายจึงต้องขับออกเอง หรือใช้ไฟส่องร่วมด้วย เพื่อให้หายเหลืองเร็วขึ้น การเปลี่ยนถ่ายเลือดจึงจำเป็นเฉพาะทารกที่เหลืองจัด ไม่สามารถรอให้หายเหลืองจากการส่องไฟได้ ส่วนกรณีตัวเหลืองทั่วๆไป มักจะไม่จำเป็นต้องทำการถ่ายเลือด เนื่องจากจะมีโอกาสเกิดโรคแทรกซ้อนได้มากกว่าการส่องไฟ

บรรณานุกรม

- <https://www.vichaiyut.com/th/health/informations/yellow-fever-in-newborn/>
- กนกวรรณ ฉันทะมณฑล. (2554). การพยาบาลทารกแรกเกิด. สมุทรปราการ: โรงพิมพ์เอ็มแอนด์เอ็มเลเซอร์พริ้นต์.
- เกรียงศักดิ์ จีระแพทย์. (2542). 32 ปัญหาในทารกแรกเกิด การป้องกันและการดูแล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไวกฤต-เอเยิร์สท์.(2545).
- การพยาบาลทารกแรกเกิดขั้นพื้นฐาน. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย และคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

จัดทำโดย

นางสาวมนทิราลัย ทับแอน

พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ ศูนย์อนามัยที่ ๕